

påvisninger af wie es nicht gewesen i senantikken d.v.s. af, hvorledes man ikke kan forstå senantikkenes administrationspolitik. I overensstemmelse med denne tilnærmelsesmåde opfatter F.S.P. de senantikke anbefalingers udsagn om kvaliteten af de kandidater, som søges ansat eller forfremmet, som »vage«. Denne påståede vaghed forklares med en uunderbygget tese om, at de udnævrende myndigheder formentlig har inspiceret kandidaten personligt, hvorfor udpenslede anbefalinger var unødige. Også her tillægges kompetenceovervejelser således en betydelig rolle. Værdien af at karakterisere fortidige begrebsdannelser som ikke veldefinerede og vage er næppe stor. Det er ikke sandsynligt at senantikkenes romere i fremtiden vil gøre afbigt og holde sig F.S.P.s diskrete næser efterretteligt. Spørgsmålet er jo, om det uden videre kan hævdes, at anbefalingernes forfattere selv har opfattet deres kvalifikationsudsagn som vage. De har formentlig forsøgt at påvirke de ansættende og forfremmende myndigheder ved at understrege, at kandidaterne modsvarede gældende embedsidealer, og ved at udforme anbefalingerne i overensstemmelse med herskende traditioner. Kvalifikationsudsagnene bør derfor ikke forkastes som vage, men udnyttes som kilder til embedsidealer og -traditioner ved at de forstås i datidens sammenhæng. Anbefalingernes fremhævelse af kandidaternes sociale status, veltalenhed, værdighed og personlige habitus hænger nøje sammen med, at det ikke var anbefalingens opgave at dokumentere kandidatens evne til at arbejde, men at plædere for, at kandidaten var værdig til at modtage en gunst fra styret. Fergus Millar har her vist, at embedet i samtidens forestillingsverden søgtes fremstillet som en gave fra den guddommelige eller gudsrepræsenterende kejser, og Jones har gjort opmærksom på, at den forhåbningsfulde embedsmand skulle vise sig værdig til en sådan gunst og ærespris. Det er i denne sammenhæng forståeligt, at joborienterede kvalifikationer spillede en mindre rolle.

F.S.P. er ganske kort inde på den bevidste komparative historieforsknings felt. Han gør her opmærksom på visse forskelle mellem det senantikke administrationssystem og den kinesiske kejsertids mandarinisme. Desværre forfølges dette interessante emne ikke videre. Disse patrimonialt og præbendalt prægede forvaltningsstrukturer havde jo også væsentlige lighedspunkter. Også i Kina fandtes i et vist omfang arveret til embeder bl. a. gennem yin-privilegiet, og også her eksisterede et udbredt, men formaliseret, anbefalingssystem ved forfremmelse af kandidaterne.

*Joseph Georg Wolf: Politik und Gerechtigkeit bei Traian. Berlin/New York, De Gruyter 1978. 24 s. 12 DM.*

Det må indledningsvis bemærkes, at ovennævnte lille skrift oprindeligt er lagt frem som et foredrag for Berlins Juristische Gesellschaft og senere dediceret til Hans Julius Wolff i forbindelse med dennes 75-års fødselsdag. Foredragsformen egner sig naturligvis ikke til de detaljerede argumenter – og det er heller ikke tilfældet her. Forfatteren stiller sig selv spørgsmålet, om Trajan var en retfærdig (gerechter) kejser og forsøger dernæst at besvare det udfra Plinius Panegyrik til Trajan på den ene side og Trajans breve, reskripter, mandater og edikter på den anden side. Kan den retfærdighed, Plinius roser Trajan for at besidde, underbygges gennem en analyse af de kilder, vi har til hans lovgivning? Forfatteren delagtiggør ikke læseren i de meget vanskelige metodiske overvejelser en sådan fremgangsmåde må forudsætte. Således savnes eksempelvis en blot kort definition af begrebet retfærdighed og den brug, såvel Plinius som forfatteren gør heraf. På den anden side må den utraditionelle angrebsvinkel siges at føre til flere fine og kompetente iagt-

tagelser omkring Trajans forhold til senatet og omkring hans skattepolitik. At forfatteren kan konkludere, at retsstaten er vendt tilbage med Trajan, forekommer dog på det foreliggende grundlag dristigt.

Peter Ørsted

*Irma Korkkanen: The Peoples of Hermanaric. Jordanes, Getica 116. Annales Academiae Scientiarum Fennicae ser. B, 187. Helsinki 1975. 89 s. Pris FM 25,00.*

Interessen for studiet af Jordanes og de gotiske folks ældre historie har været stor i de senere år. Allerede samme år som J. Swennungs bøger (anmeldt i HT 12. r. 5, s. 488 ff.) udkom N. Wagner: *Getica. Untersuchung zum Leben des Jordanes und zur frühen Geschichte der Goten* (Berlin, 1967) og få år efter fulgte R. Hachmann: *Die Goten und Skandinavien. Quellen und Forschungen zur Sprach- und Kulturgeschichte der germanischen Völker* (Berlin, 1970) samt et bind med foredrag fra det svensk-rumænske gotersymposium i 1970 *Studia Gotica. Die eisenzeitlichen Verbindungen zwischen Schweden und Südosteuropa* (Kungl. Vitterh.akad. Handl., Antikvar. Ser. 25, Stockholm, 1972). I denne lærde litteratur kombineres historiske, arkæologiske og filologiske metoder til løsning af store og små problemer. En særlig interesse for filologerne frembyder navnestofet der ofte optræder i en både for indholdsanalyse og for kritik af håndskriftoverleveringen vanskelig, stærkt komprimeret listeform. Nærværende lille skrift tager fat på en sådan liste over folk som den legendariske ostrogoterkonger Hermanarik skal have undervundet. I Mommsens Jordanesudgave hedder det:

*habebat si quidem quos domuerat Golthescytha Thiudos Inaunxis Vasinabroncas Merens Mordens Imniscaris Rogas Tadzans Athaul Navego Bubegenas Coldas. sed cum (osv. om heruler m. fl.).*

I sit fortolkningsforsøg går Irma Korkkanen, som de fleste af sine forgængere, ud fra at der ligger en oprindelig liste på gotisk til grund, formidlet i korrumpert form af Jordanes' hovedkilde Cassiodor som ikke forstod dette sprog, og yderligere forvansket i den senere overlevering. Hun emenderer teksten således:

*quos domuerant Gothi Scythathiodos inaxungis vasinabrocans merens mordens imniscans rogans iadzans athal naue goc peucenas celtas.*

Heraf er mordviner, rugiere, iazyger, peucener og keltere kendte folkenavne, medens *inaxungis*, *vasinabrocans*, *merens* og *imniscans* opfattes som gotiske betegnelser (hhv. »vognboer«, »nomader«, »kongelige« og »sletteboer«), enten for enkelte skytherfolk (*Scythathiodos*) eller for disse som helhed. Endelig er *athal naue goc* Noahs ætling Gog fra Bibelen! I sin helhed viser listen således hen til egnene nord for Sortehavet hvor også heruleme boede, og hvortil den ostrogotiske domination i det 4. århundredes anden halvdel rimeligt kan begrænses. En fornuftig og metodisk fortolkning, forudsat at resultatet skal være fornuftigt.

Torben Damsholt

*Ebbe Kløvedal Reich: Fæ og frænder. Syv en halv nats fortællinger om vejene til Rom og Danmark. Gyldendal 1977.*

Det er ikke sædvane, at en historisk roman omtales, endsige anmeldes i Historisk Tidsskrift. Af og til får historiske romaner, sådan i det abstrakte, et ord med på vejen i metodiske artikler, når man kommer ind på sondringen mellem historieforskning og -skrivning, eller – i mere sjældne tilfælde – når der fundes over det besynderlige i, at histo-